

Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury (1980)

Visat núm. 1
(gener 2006)

per Julià Guillamon

Encara recordo l'impacte que provocà l'aparició d'*Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury...* l'any 1980. Els primers llibres de Quim Monzó participaven de la retòrica de la contracultura.

En ells, hi havia referències psicodèliques (prats blaus, cels verds i taronges lluent), falsos contes policíacs a l'estil de Handke o de Godard i solucions surrealistes (dones de pits transparents i individus que devoraven caràcters tipogràfics). *Olivetti...* apuntava en una altra direcció. Davant l'apologia que la contracultura feia de les seves pròpies formes de vida, Monzó observava i detallava el comportament humà amb gran precisió.

Els seus contes eren bàsicament urbans. Als anys setanta uns mateixos escenaris (la Rambla, el carrer Escudellers) servien de base de dues lectures de la ciutat totalment diferents: com a territori festiu i alliberat («Rambles» de Sisa) o com a escenari de la neurosi contemporània (*Bilbao* de Bigas Luna). La visió de Monzó era més contrastada. En les seves pàgines apareixia una Barcelona plena de racons familiars (bars i restaurants oberts fins a l'alba), que prometia les màximes expectatives (dispersió d'horaris i intercanvis sexuals), però també, i en les mateixes dosis, rutines alienants i trobades fallides.

Hi ha dos contes clau a *Olivetti...* per entendre la transició dels setanta als vuitanta. En el primer, «Cacofonia», es relata el recorregut del protagonista a altes hores de la matinada des de la falda del Tibidabo fins a la Rambla i, a continuació, la trobada amb una noia al bar Riviera, que li explica que l'imaginari de la seva generació s'ha desmembrat. El protagonista d'«El regne vegetal» reconstrueix la seva pròpia història, des dels temps de *Les Enfants Terribles*, quan compartia la barra amb prostitutes i mariners ianquis, fins al desencant (les idees de Monzó coincideixen amb les de Pau Malvido a la seva famosa sèrie «Nosotros los malditos» de la revista *Star*), i acaba amb una divertida recepta vegetariana aplicada a les relacions sexuals. Els ideals han caigut, però no hi ha queixa, el protagonista s'ha convertit en un llibertí. Ara, el que li interessa és fer proselitisme i convèncer amb la seva idea el màxim nombre de noies possible.

Des d'*Olivetti...* la literatura de Monzó ha seguit la mateixa línia. *L'illa de Maïans* descobreix la insatisfacció de la vida burgesa, l'estranyament i el *voyeurisme*. *El perquè de tot plegat*, la comèdia humana entorn a l'amor i als rituals del sexe. A *Guadalajara* apareixen la repetició i el cansament a propòsit de l'home mitjà de la ciutat moderna (una ciutat que, progressivament, ha perdut els seus referents per convertir-se en un espai sense noms). Monzó desenvolupa petites sèries de contes que travessen diferents llibres.

Una de les claus de l'èxit de Monzó és que la seva obra permet diverses lectures. Sovint, se l'ha valorat com el renovador del català literari modern. Des de les cavernes de la filologia se'l compara, pel seu rigor, amb Carner i fins i tot, segons vaig llegir l'altre dia, amb Martí de Riquer. La crítica europea, en canvi, el relaciona amb Kafka, Borges i Rabelais. És ben curiós de constatar com els mecanismes de legitimació cultural han actuat en el seu cas. Personalment, crec que Monzó ha creat la seva pròpia ascendència. El veig com un curiós entusiasta i un gran individualista. La imatge del personatge d'un dels seus últims contes (que no acaba de llegir cap llibre perquè, segons ell, res no supera la sensació de disponibilitat de les primeres pàgines, punt en què la història pot seguir qualsevol direcció) encaixa perfectament amb ell. Al llarg de la seva trajectòria ha tingut com a models a Cabrera Infante i a Frank Zappa, al Grup Pánico, a Wolinski, a Trótsky, a Handke i a Donald Barthelme, entre d'altres. Últimament també ha descobert afinitats amb autors com ara Robert Coover i Slawomir Mrozek. Sense comprometre's del tot amb cap d'ells, els ha integrat en una línia de continuïtat i en una lectura pròpia de la tradició literària que porta de la utopia vital i literària dels setanta a l'estupor que provoca el fet de viure en els temps que corren.